www.turkishstudies.net/language

Turkish Studies - Language and Literature

eISSN: 2667-5641

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY
Sponsored by IBU

Research Article / Araştırma Makalesi

Mısır Milli Kütüphanesinde Bulunan Türkçe Matbu Divanlar

Turkish Printed Divans Found in the Egyptian National Library

Filiz Kalyon *

Abstract: Throughout the Ottoman era and before that, the Turks conquered Egypt. There are many works of Turkish Literature in Egypt. Around five thousand Turkish manuscript works exist in just the Egyptian National Library. There are Turkish works in other libraries in Egypt too. The first work on manuscripts in Egypt was made by Ali Hilmi Dağıstanî in 1889. Egyptian National Library was rearranged in 1950. And after this date, systematic studies were made about Turkish manuscripts. These studies were made by a team where Prof. İhsan Abdülaziz and Prof. Dr. Nasrullah Mübeşşir were the heads of the team. It is important that these works are known in Turkey. There are many printed works that were published before and counts could be stated as thousands can be found in Egypt. These works were intensely brought together in Darü'l Kütübü'l-Kavmiyye (Egyptian National Library). A grand majority of these works were printed in Boulaq printing house in Cairo. Kavalali Mehmet Ali Pasha and state governors that are descendants of him valued the manuscripts and print works very much in Egypt. Besides the Kavalali Mehmet Ali Pasha family, the other state governors who were working with them also valued the books. The manuscripts and printed works are being protected in the Egyptian National Library which is a modern library. Printed works and manuscripts are majorly found in this library. There are also other libraries than this library where Turkish printed works and manuscripts could be found. But this library is the library that the works are the majority. Catalog studies were made about the manuscripts and print works in this library. Undoubtedly, divans are the most important works of classical Turkish literature. These divans' manuscript copies exist in the library. Likewise, the printed copies of the divans also exist. The importance of the printed divans that are found in the Egyptian National Library is high by the Turcology studies. In this study, Turkish printed divans will be introduced. The shelf numbers of the Turkish divans were also given in this introduction.

Structured Abstract: The number of Turkish works that belong to the Ottoman period or earlier periods in Egypt is considerably high. There are essential historical relations between Turkey and Egypt. Our historical and cultural relations with Egypt were good in the past. This contact still continues today. Evliya Çelebi told about Egypt in Seyahatnâme's tenth volume. Many Turkish students studied and continue to study in Egypt's most important and radical university, Al-Azhar University. The poet of the Turkish national anthem "İstiklal Marşı" Mehmet Akif Ersoy, lived his voluntary exile years in Cairo in the exclusion period of him from Turkey.

* Dr., Polatlı Şehit Seher Yaşar Anadolu Kız İmam Hatip Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
Polatlı Şehit Seher Yaşar Anatolian Girls' Imam Hatip High School, Teacher of Turkish Language and Literature
ORCID 0000-0001-7523-4168
kalyonfiliz@gmail.com

Cite as/ Atıf: Kalyon, F. (2020). Mısır Milli Kütüphanesinde bulunan Türkçe matbu divanlar, *Turkish Studies - Language*, 15(1), 247-278. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.41726>

Received/Geliş: 11 February/Şubat 2020

Accepted/Kabul: 25 March/Mart 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

Checked by plagiarism software

Published/Yayın: 30 March/Mart 2020

CC BY-NC 4.0

There are many curiosities about our cultural presence in Egypt. In which periods did the Turks live in the country, how did they have a say in the governance of the country, the material and spiritual factors they contributed in there... About the Turkish cultural presence in Egypt, a work named “Mısır’da Türkler ve Kültürel Mirasları” was prepared by Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu. This work is an important source from the aspect of identifying Turkish history, language, literature and culture in Egypt. By the courtesy of the subject work, detailed studies about the lives and works of important poets started developing in our country. In this work of his, Ekmeleddin İhsanoğlu situated in Darü’l-Kütübü’l-Kavmiyye and gave the names of the books that were printed in the Bulaq Press. The Muteferrika Press was established in Istanbul in 1727. After the Muteferrika press, a press was established in the Bulaq district of Cairo by Kavalali Mehmet Ali Pasha. The name of this press is “Bulaq Press”. This printing house is important not only for the means of Egypt but also for Turkey. It was important for other Islamic countries too. Many Turkish manuscripts, especially divans were printed in these two printing houses. The bibliographies of the books that were published to Bulaq were edited by Hammer in 1832, by Reinaud in 1834, by Bianchi in 1842 and by others after then. A doctorate study was made by Hsu Cheng-Hsiang in 1985. According to this, it was determined that between the years 1238-1267 (1822-1851 for Gregorian calendar) 526 books were printed in the Bulaq press, and forty-four books were printed in other presses. According to this thesis, it was determined that in total 570 books were printed. 259 of these books were Turkish, 255 were Arabic, fourteen were Persian and the language of forty-two books was undetermined.

At least one copy for each of the books printed in Bulaq is protectively kept at the Egyptian National Library and Archives today. Let us remark this at once that the number of scientific and technical books that were printed in the Bulaq press is considerably high. It is estimated that there are about 10.000 Turkish manuscripts in Darü’l-Kütübü’l-Kavmiyye (Egyptian National Library and Archives) and in the University of Cairo. The Egyptian National Library and Archives holds the property of being the library that keeps the most amount of Turkish manuscript and printed works. The works that are important in the field of Turkish language and literature are in here. The following notes are included in the Egyptian National Library introduction brochure prepared by the library administration:

“The National Library of Egypt was founded in 1870 as the Khedival Library, the first national library in the Öiddle East to have been established on modern Western principles of librarianship. The idea of creating an Egyptian national library was proposed to Khedive Ismail by Ali Pasha Mubarak, minister of public works and education. Khedive Ismail issued a decree for the establishment of a national library on 23 March 1870 and entrusted Ali Pasha Mubarak with the task of assembling its collection. The Library included the books and manuscripts of the libraries of public works and education in addition to other smaller libraries, including charitable endowments which had been bequeathed to mosques, tombs, and schools by the Mamluk sultans and their families. The Library, known during that period as the Khedival Library, occupied the first floor of the Palace of Prince Mustafa Fadol in

Darb al-Gamamiz. It was officially opened to the public on 24 September 1870. On 1 January 1899, Khedive Abbas Hilmi II laid the cornerstone for a new library building, designed in the Mamluk style, at Bab al-Khalq. The ground floor of the building was allocated to the new Museum of Arab Antiquities and the two upper floors to the Khedival Library. Construction was completed by the middle of 1903, and the building was officially opened to the public in 1904.

The Library moved to its new premises in Ramlat Boulaq on the Nile in 1971 and has served readers and researchers ever since. In 2000 the restoration of the historic National Library building at Bab al-Khalq began in order to recreate it as a beacon of culture and a center of learning for the international community. The Library at Bab al-Khalq re-opened on 25 February 2007. Combining modernity with tradition, the classical architectural style of the Library was preserved while at the same time the most up to date technology in exhibiting, preserving, and safeguarding the holdings was used.”

Besides the one more precious than the other manuscripts, there are thousands of valuable print books that are important for the aspect of Turkish language and literature in the Egyptian National Library and Archives. An important fraction of these books were printed in the Bulaq press. The majority of the other Turkish print works are comprised of the books that were printed in the Istanbul presses and the Cretan press. In the subject library, with the fact of the books in the fields of literature, history and geography are a majority, the number of the books that were prepared in the fields of military, engineering, apiculture, science and technology is not low. A two-volume catalogue about the print works in the library was prepared by Nasrullah

Mübeşşir Tırazî. The number of volumes of the catalogue reached four with an index volume and an additional volume that includes the print divans that were brought to the library afterwards. Turkish print divans are introduced in this study.

Keywords: Turkish Literature, Classical Literature, Cairo, The Egyptian National Library, Turkish Print Divans

Öz: Osmanlı dönemi ve öncesinde Türkler Mısır yönetiminde önemli bir yere sahip olmuşlardır. Mısır'da bırakılan yazılı eserlerin sayısı da az değildir. Sadece Mısır Millî Kütüphanesinde (Darü'l-Kütübü'l-Kavmiyye) beş bin civarında Türkçe yazma eser bulunmaktadır. Ülkenin başka kütüphanelerinde bulunan yazma eserlerimizin pek çoğu da maalesef kayıt altına alınamamıştır. Kayıt altına alınan Türkçe yazmalarla ilgili ilk çalışma, 1889 yılında Ali Hilmi Dağıstanî tarafından yapılmıştır. Mısır Millî Kütüphanesinin modern bir yaklaşımla düzenlendiği 1950 yılından itibaren de Türkçe yazma eserler hakkında daha sistemli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar, Prof. İhsan Abdülaziz ve Prof. Dr. Nasrullah Mübeşşir Tırazî'nin başlarında bulunduğu bir ekip tarafından yapılmıştır. Bu çalışmaların Türkiye'de bilinmesi Mısır'daki kültürel değerlerimize sahip çıkmamız açısından önemlidir. Mısır'da bulunan el yazması binlerce ciltlik eserin yanı sıra ülkede matbu olarak da sayıları binlerle ifade edilecek çoğunlukta matbu eser bulunmaktadır. Darü'l-Kütübü'l-Kavmiyye (Mısır Millî Kütüphanesi, Egyptian National Library'ta yoğun olarak toplanan basma eserlerin büyük çoğunluğu Kahire'deki Bulak Matbasında basılan eserlerden oluşmaktadır. Mısır'da Kavalalı Mehmed Ali Paşa ve soyundan gelen devlet yöneticileri yazma ve matbu eserlere çok değer vermişlerdir. Kavalalı Mehmed Ali Paşa sülalesinin yanı sıra onlarla birlikte çalışan devletin diğer yöneticileri de aynı şekilde kitaba değer vermişlerdir. Mısır'daki yazma ve matbu eserlerin muhafazası için çağın her döneminde modernleştirilen bir kütüphane (Darü'l-Kütübü'l-Kavmiyye (Mısır Millî Kütüphanesi, Egyptian National Library) kurulmuştur. Matbu ve yazma eserler çoğunlukla bu kütüphane bulunmaktadır. Bu kütüphanenin dışında da Türkçe matbu ve yazma eserlerin olduğu değişik kütüphaneler bulunmaktadır. Ancak eserlerin yoğunlukta olduğu ve bakımlarının iyi yapıldığı kütüphane söz konusu bu kütüphanedir. Buradaki yazma ve matbu eserler hakkında katalog çalışmaları yapılmıştır. Klasik Türk edebiyatının önemli eserleri olan divanların yazma nüshalarının yanı sıra matbu nüshaları da bu kütüphanede bulunmaktadır. Bu çalışmada Türkçe matbu divanlar tanıtılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Edebiyatı, Klasik Edebiyat, Kahire, Mısır Millî Kütüphanesi, Türkçe Matbu Divanlar

Giriş

Mısır'daki Osmanlı dönemi ve öncesine ait Türk eserlerinin sayısı oldukça fazladır. Türkiye ile Mısır arasında temeli eskilere dayanan köklü ilişkiler söz konusudur. Mısır'la tarihî ve kültürel ilişkilerimiz geçmişte olduğu gibi; günümüzde de devam etmektedir. Evliya Çelebi, Seyahatnâme'nin onuncu cildinde Mısır'ı anlatmıştır. Mısır'ın en önemli ve köklü eğitim kurumu olan El-Ezher Üniversitesinde binlerce Türk öğrenci eğitim görmüş ve görmeye devam etmektedir. İstiklâl Marşı şairimiz Mehmet Akif Ersoy, Türkiye'den dışlandığı dönemlerde gönüllü sürgün yıllarını Kahire'de geçirmiştir. Mısır'daki kültürel varlığımızla ilgili merak edilen pek çok nokta bulunmaktadır. Türklerin hangi dönemlerde ülkede yaşadıkları, ülke idaresinde ne şekilde söz sahibi oldukları, burada bıraktıkları maddi ve manevi kültür unsurları... Mısır'daki Türk kültür varlığı ile ilgili olarak Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu tarafından "Mısır'da Türkler ve Kültürel Mirasları" isimli bir eser hazırlanmıştır. Bu eser, Mısır'daki Türk tarihi, dili, edebiyatı ve kültürünün tanınması açısından önemli bir kaynaktır. Söz konusu eser sayesinde Türk dili ve edebiyatı açısından önemli olan şairlerin hayatları ve eserleri hakkında ülkemizde ayrıntılı çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Ekmeleddin İhsanoğlu, eserinde (Darü'l-Kütübü'l-Kavmiyyede bulunup Bulak Matbaasında basılan kitapların isimlerini de vermiştir.

1. Bulak Matbaası

1727 yılında İstanbul'da kurulan Mütferrika matbaasından sonra Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından Kahire'nin Bulak semtinde "Bulak Matbaası" adıyla matbaanın kurulması, sadece Mısır açısından değil; Türkiye başta olmak üzere diğer İslam ülkeleri açısından da yayın konusunda önemli bir aktivite olmuştur. Pek çok Türkçe yazma eser özellikle divanların baskıya geçirilmeleri ilk olarak bu iki matbaada gerçekleşmiştir.

Bulak Matbaası, Dârüssinâati'l-âmiriyye olarak bilinen Bulak Tersanesinde kuruldu. Matbaa binasının ana kapısındaki üç beyitlik Türkçe kitâbeye göre 20 Ekim 1819 – 9 Ekim 1820 arasında inşa edildi. Resmî açılışı 14 Kasım 1821 tarihinde yapılan basımevinin denetimi Bulak Mühendishanesi hocalarından Osman Nûreddin Efendi'ye verilmiştir. Osman Nureddin Efendi, 1824'e kadar bu görevde kaldı. Matbaanın bibliyografik bilgilerine göre matbaada basılan ilk kitap Rufeil Zahhur'un 1822 tarihli Kâmûsü İtalyânî ve Arabî adlı İtalyanca-Arapça Sözlük'tür. İlk yıl basılan kitaplar üzerinde yapılan incelemeler neticesinde ilk basılan kitabın Şânizâde Atâullah Efendi'nin Fransızcadan çevirdiği Vesâyânâme-i Seferiyye olduğu tespit edilmiştir. Bulak baskısı kitapların bibliyografyaları 1832'de Hammer, 1834'te Reinaud, 1842'de Bianchi, daha sonra da başkaları tarafından düzenlendi. 1985'te Hsu Cheng-Hsiang'ın hazırladığı bir doktora çalışmasına göre 1238-1267 (1822-1851) yılları arasında Bulak Matbaası'nda 526, diğer matbaalarda kırk dört kitap olmak üzere toplam 570 kitabın basıldığı tesbit edilmiştir. Bu kitapların 259'u Türkçe, 255'i Arapça, on dördü Farsça'dır; kırk iki kitabın dili belirlenememiştir (Kut, 1992: 387-390).

Bulak'ta basılan kitapların en az birer örneği korunarak günümüzde de Mısır Millî Kütüphanesinde muhafaza edilmektedir. Hemen şunu da belirtelim ki Bulak Matbaasında basılan bilimsel ve teknik kitapların sayısı da azımsanamayacak kadar çoktur (Kalyon, Abuzer-Kalyon, Filiz, 2015: 3). Mısır'da çoğunluğu Kahire'deki Darü'l-Kütübü'l-Kavmiyye'de (Mısır Milli Kütüphanesi) ve Kahire Üniversitesinde olmak üzere toplamda 10.000 dolayında Türkçe elyazması eser olduğu tahmin edilmektedir.

2. Mısır Millî Kütüphanesi (Darü'l-Kütübü'l-Kavmiyye)

Mısır Millî Kütüphanesi, Türkçe yazma ve matbu eserlerin en fazla olduğu kütüphane özelliği taşımaktadır. (Darü'l-Kütübü'l-Kavmiyye, Egyptian National Library) Türk dili ve edebiyatı alanında önemli yazma ve matbu eserleri ihtiva eden bu kütüphaneyi kısaca tanıtmak gerekirse, Mısır Milli Kütüphanesi hakkında kütüphane yönetimi tarafından hazırlanan İngilizce tanıtım broşüründe şu bilgiler yer almaktadır:

"Mısır Milli Kütüphanesi 1870 yılında Hidiv Kütüphanesi olarak kurulmuştur. Ortadoğu'da bu kütüphane Avrupa kütüphaneciliğinin sistem ve prensiplerine dayalı olarak kurulmuş ilk kütüphanedir. Mısır Milli Kütüphanesini oluşturma fikri dönemin çalışma ve eğitim bakanı Ali Paşa Mübarek tarafından Hidiv İsmail Paşa'ya teklif olarak sunulmuştur. Hidiv İsmail Paşa, ulusal bir kütüphane kurulması konusuna 23 Mart 1870'te karar verip Ali Paşa Mübarek'i bu kütüphanenin koleksiyonunu oluşturma konusunda görevlendiriyor. Kütüphane, Çalışma ve Eğitim Bakanlığının kütüphanelerindeki kitap ve el yazmalarını içermesinin yanı sıra diğer küçük kütüphanelere ilaveten camilere türbelere ve okullara hayırsever Memlûk sultanları ve aileleri tarafından yapılan bağışlara dair vasiyetnameleri de içeriyordu. Kütüphane, o dönemde Hidiv Kütüphanesi, Prens Mustafa Fadıl'ın Darü'l-Cemamiz'deki sarayının ilk katında yer alıyordu. Kütüphane resmi olarak 1870 yılında açılmıştır. 1 Ocak 1899'da Hidiv İkinci Abbas Hilmi Babü'l-Halk'ta Memlûk mimariisiyle inşa edilmiş olan yeni bir Milli Kütüphane binasının temellerini attırdı. Binanın zemin katı yeni Arap antik eserleri müzesi olarak, üst iki katı Hidiv Kütüphanesine tahsis edilmişti. Bina 1903 yılının ortalarında tamamlandı ve resmi olarak 1904 yılında açıldı. Kütüphane Nil kıyısında bulunan Ramlat Bulaq'taki modern binasına 1971 yılında taşınmış ve o günden beri okuyucu ve araştırmacılara hizmet vermiştir. 2000 yılında ise uluslararası kamuoyuna bir kültür nişanesi ve araştırma merkezi

olarak yeniden kazandırılması amacıyla Babü'l-Halk'taki tarihi Milli Kütüphane binasının restore çalışmasına başlanıyor. Düzenleme yenileme çalışması tamamlanan kütüphane 25 Şubat 2007'de yeniden kullanıma açılmıştır. Kütüphanenin moderniteyi gelenekle buluşturan klasik mimarisi korunurken aynı zamanda eserlerin sergilenip korunmasına katkıda bulunmak amacıyla güncel ve modern teknolojiler kullanılmıştır. Kütüphanenin koleksiyonu oldukça geniştir. Arap ve İslami el yazmaları, papirüs, Arap kaligrafisi, kitabeler ve ortaçağa ait sikkelerden oluşan geniş bir nadir eserler çeşitliliğine sahiptir. Koleksiyon, İslam ve Arap kültürünün geçtiğimiz on dört yüzyıllık devresinin önemli ölçüde entellektüel edebi ve bilimsel kaydını sunmaktadır.”

Darü'l-Kütübü'l-Kavmiyye'de bulunan birbirinden değerli yazma eserlerin yanı sıra Türk dili ve edebiyatı açısından değerli binlerce matbu kitap bulunmaktadır. Bu kitapların önemli bölümü Bulak Matbaasında basılmıştır. Kütüphanedeki diğer Türkçe matbu eserlerin de çoğunluğu İstanbul matbaalarında basılıp Mısır'a getirilen kitaplardan ve Girit Matbaasında basılan kitaplardan oluşmaktadır. Söz konusu kütüphanedeki matbu eserlin çoğunluğu edebiyat, tarih ve coğrafya hakkında olmakla birlikte askerî alanda hazırlanan kitaplarla mühendislik, arıcılık, fen ve teknoloji alanında hazırlananların sayısı da az değildir. Kütüphanedeki Matbu eserler hakkında Nasrullah Mübeşşir Tırâzî tarafından iki ciltlik katalog hazırlanmıştır. Kataloğa fihrist cildi ve kütüphaneye sonradan kazandırılan matbu divanları da içeren ekle birlikte cilt sayısı dörde ulaşmıştır.

3. Kütüphanedeki Koleksiyon İsimleri¹

Kütüphanedeki matbu eserler, Bulak'ta basılan veya başka ülkelerden getirtilen basma kitapların bulunduğu koleksiyon isimlerini şu şekilde sıralamak mümkündür. Bu koleksiyon isimleri verilirken devlet adamlarının isimleri çoğunlukta olmakla birlikte kütüphaneye bağış yapanların isimleri verilmiştir.

- Hassa Koleksiyonu, Darü'l-Kütübü'l-Kavmiyye'nin 1870'ten yani kuruluş yılından itibaren ihtiva ettiği kendi koleksiyonu
- Kasr-ı Âbidin koleksiyonu, “Abidin Sarayı”
- Abbas Hâlim Koleksiyonu, Abbas Halim Paşa
- Mustafa Fazıl Paşa Koleksiyonu, (Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın torunu) Kolek-siyonu,
- Ahmed Teymur Paşa Koleksiyonu, (Şair Ayşe Teymûrî Hanım'ın kardeşi) “Teymûr” olarak da geçmektedir.
- Devâ'ir Koleksiyonu
- Talat Paşa Koleksiyonu (Ahmed Talat Paşa), Bu koleksiyon, “Edeb Türkî Tal'at” ve “Tal'at Türkî olarak da isimlendirilmektedir.
- Halil Ağa Koleksiyonu
- Kavala Koleksiyonu (Mısırlılar Muhammed Ali Paşa Koleksiyonu demektirler.),
- Gavri Koleksiyonu, “Gûrî” olarak da geçmektedir.
- Hüseyinî Koleksiyonu (Ahmed el-Hüseyinî)
- Kemâleddin Hüseyin Koleksiyonu
- ez-Zekiyye Koleksiyonu (Ahmed Zeki Paşa'ya ait olan)
- İbrâhim Hilmi Koleksiyonu

¹ Kütüphanenin koleksiyon isimlerini teyit eden Darü'l-Kütübü'l-Kavmiyye uzmanlarından değerli arkadaşımız Hassan Sahl'a teşekkür ediyoruz.

- Yûsuf Kemal Koleksiyonu
- Mahmûd el-Felekî Koleksiyonu
- Ömer Mekrem Koleksiyonu
- Ali Celâl Beg el-Hüseynî Koleksiyonu
- Ömer Tosun Paşa Koleksiyonu
- “S” Başlığı altında da Dârü’l-Kütub’taki bilgisayar ortamında ve raflardaki kartlı sistemde klasik aramalar yapılabilmektedir. “S” olarak yapılan kayıt başlarındaki “S” demek lûgat-ı şarkiye لغات شرقية bu bölüm “S” ünitesi bölümü içindeki Farsça, Türkçe ve İbranî dillerindeki matbu ve yazma eserleri göstermektedir.

4. Kütüphanedeki Türkçe Matbu Divanlar

Söz konusu bu koleksiyonlarda bulunan Türkçe matbu divanların isimleri aşağıdaki gibidir. Eseri isimlerinin yanı sıra nüsha sayıları, bulundukları yerler ve Tırazî Kataloğu’ndaki numaraları da verilmiştir.

1. Divân-ı Ârif (Mehmed Arif) ö.1813

Kahire: Bulak Matbaası, 1258 m. 1842

206 s 25 cm

Edeb Türkî: 39, 203, 349

S: 4553

Edeb Türkî Tal’at: 315, 703, 893

ez-Zekiyye Türkî: 228

Edeb Türkî Halil Ağa: 7

S: 7713, 7633

Tırazî: 2775

2. Divan-ı Arif, (Kâhyazâde Mehmed) ö. 1268, m. 1848

İstanbul: (Divan-ı Kethüdâzâde Ârif, Neşreden Mehmed Recâî, Tevhid Efendi, Tabhâne-i Âmire Litografya Taşbaskı Tezgâhı 1271, m. 1855

38 s. 24 cm

Edeb Türkî Tal’at: 523

Tırazî:2776

3. Divan-ı Arif Hikmet Beg (Şeyhülislâm) ö. 1276

İstanbul: h. 1283

268 s. 23 cm

Edeb Türkî Tal’at: 668

Şi’r-i Teymûr: 1075

ez-Zekiyye Türkî: 249

Hûrîye Hamdî: 211

Tirazî: 2777

4. Divan-ı Ârif Hikmet Beg (Hersekli) ö. h. 1321

İstanbul: Matbaa-i Amire, h. 1335

296 s. Bir resim, 20 cm (Eserin baş tarafında şair hakkında İbnü'l-Emîn Mahmûd Kemâl İnal'ın takdim yazısı yer almaktadır.

Edeb Türkî Tal'at: 468

Tirazî: 2778

5. Divân-ı Âsım (İsmail Asım Efendi Küçük Çelebi) (1685-1760)

İstanbul: Matbaa-i Ceride-i Havadis, h. 1268

65 s, 22 cm

Edeb Türkî: 264

Edeb Türkî Tal'at: 627

Tirazî: 2781

6. Divan-ı Asım (Tuhfe-i Asım)

Ahmed Asım [1168]

Kahire: Bulak Matbaası 1254 [1838]

70 s, 25 cm

7. Divan-ı Âşık Ömer (Âşık Ömer el-Konevî) ö. h. 1119

-İstanbul: Tabhâne-i Âmire Litografya Taşbaskı Tezgâhı, 1271

144 s. 25 cm

ez- Zekiyye Türkî: 295

Hûrîye Hamdî: 239

Hûrîye Hamdî: 496 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ikinci bölümü)

Tirazî: 2779

-İstanbul: h. 1283

80 s. 24 cm

S: 4739

Tirazî: 2779

8. Divan-ı Âşık Yunus (Yunus Emre)

İstanbul: 188, 22cm

(Kitabın kenarında Hayyat Vehbî-i Erzincânî'nin Kenzü'l-Miftah isimli eseri ile Şerh-i Kaside-i Yunus Emre ve Âşık Yunus Divanı yer almaktadır.

Tırazî: 2780

9. Divan-ı Hakkı

Bursa: Hüdavendigâr Vilâyet Matbaası, h. 1292

s. 55, resim var. 24 cm.

Edeb Türkî: 177

Edeb Türkî Tal'at: 254

Tırazî: 2744

10. Divân-ı İbrahim Hakkı Erzurumî

İstanbul, Darü'l-Tab 1263

Edeb Türkî Tal'at: 622 – 499

230 s, 23 cm

Tırazî: 2725

11. Dîvân-ı Esrâr Dede (h. 1221)

h. 1257

sayfa: 160

15x25,5 cm

S: 4537

160 s. 25.50 cm

Başka eserlerle bir arada basılmıştır.

Tırazî: 2726

12. Divan-ı İsmail Hakkı (h.1138)

-Kahire: Bulak Matbaası, 1257

161 s. 25 cm

Edeb Türkî: 37, 38, 301

Tırazî: 2727

-İstanbul: h. 1288

139 s. 24cm

S: 4580

Tırazî: 2727

Başka eserlerle birlikte basılmış.

13. Divan-ı Avnî, (Trabzonlu Avnî Osman) (1826-1883)

İstanbul: Asâkir-i Şâhâne Ser-Çavuşlarından Rüşdi Efendi tarafından bastırılmıştır. 1303, m.

1886

48 s. 17 cm

ez-Zekiyye Türkî: 81

Tirazî: 2787

14. Divan-ı Avnî (Fatih Sultan Mehmed) (1431-1480)

Berlin / Almanya: Divan-ı Avnî Yani Ebu'l-feth Sultan Mehmed Han-ı Sâni Hazretlerinin Gazeliyatıdır. Der Diwan Sultan Mehmed's Des Zweiten, George Jacob tarafından basılmıştır. 1904, Mayer Müller Basımevi,

18 / 32 s. 25 cm

Edeb Türkî: 235, 330

Şi'r-i Teymûr: 1010

Edeb Türkî Tal'at: 467, 577, 632, 645, 771

Tirazî: 2788

15. Divan-ı Aynî, Seyyid Hasan Ayıntablı (1767-1837)

İstanbul: Matbaa-i Bâb-ı Hazret-i ser-Askerî, 1257

436+7 s. 30 cm

ez-Zekiyye Türkî: 264

Edeb Türkî Kavala: 41

Tirazî: 2789

16. Dîvân-ı Ayşe İsmet Teymûrî (1840-1902)

Kahire Mahrusa Matbaası 1315 [1898]

145 s, 24 cm

Katalog numarası: c. II, 2785

Edeb Türkî: 260,

S: 4087, 4858

Edeb Türkî Tal'at: 543,

Şi'r-i Teymûr: 475, 1272, 1273

ez-Zekiyye Türkî: 545

Tirazî: 2785

17. Divan-ı Bâkî (Mahmud Abdülbâkî) (ö. h. 1008, m. 1600)

-İstanbul: Mızıkâ-i Hümayûn Litografya Destgâhı, h. 1276, m. 1860

202 s. 21cm

ez-Zekiyye Türkî: 29

Edeb Türkî Tal'at: 455

Tirazî: 2731

-Almanya: 1908 Brill, LXXV + 666 s. 33 cm (Bakım yapıp ciltlenmiş)

Edeb Türkî: 29

Edeb Türkî Tal'at: 1069

Tirazî: 2731

18. Divan- Belâgat (Hafız Ali Bedreddin)

İstanbul: Mustafa Efendi Matbaası, h. 1290

168 s. 25 cm

Edeb Türkî Tal'at: 447

Tirazî: 2732

19. Divan-ı Balâgat Ünvan-ı Hilmî (Mustafa Hilmi Beg Elmastraşzâde) ö. h. 1298

İstanbul: Taphâne-i Âmire Matbaası, 1274

62 s. 28 cm

Edeb Türkî: 74

Edeb Türkî Tal'at: 754

Tirazî: 2733

20. Divan-ı Belîğ (Mehmed emin Bursevî) ö. 1758

İstanbul: Takvimhâne-i Amire Matbaası: h. 1258 (1842)

132 s. 26 cm

Edeb Türkî: 76

S: 5144

ez - Zekiyye: 257

Tirazî: 2734

21. Dîvân-ı Çeşm-i Âfet Hanım (Levha-i Dil) (1315-1897)

233s, 27 cm

Kahire: Bulak Matbaası

Katalog numarası: c. II, 2739

Edeb Türkî: 319-320

S: 7697

Tirazî: 2739

22. Divan-ı Dertli (İbrahim dertli)

İstanbul: h. 1287

60 s. 20 cm

Edeb Türkî: 70

Tirazî: 2750

23. Divan-ı Eşrefoğlu Rûmî (Abdullah bin Eşref bin Mehmed) (ö. h. 874)

-İstanbul: Muhip Matbaası

79 s. 25 cm

Edeb Türkî: 63, 64

Edeb Türkî Tal'at: 994

ez-Zekiyye: 190

Hûriye Hamdî: 237

Tirazî: 2728

-İstanbul: Tarihsiz

104 s. 20cm

Edeb Türkî Tal'at: 233

Tirazî: 2728

24. Divan-ı Eşref / Divan-ı Eşrefü'ş-Şu'ara (Mustafa Paşa) (ö. 1894-1895)

İstanbul: Matbaa-i Amire, h. 1278, m. 1861

202 s. 27 cm

Edeb Türkî Tal'at: 299, 701, 968

Tirazî: 2729

25. Divan-ı Eş'âr (Mehmed Memduh Paşa)

İstanbul: Matbaa-i Hayriye, 1332

II / 196 s. 24 cm

Edeb Türkî Tal'at: 350, 609

Tirazî: 2730

26. Divan-ı Fazıl Bey Enderûnî (1225-1811)

Kahire: Bulak Matbaası, 1258

23s, 25 cm

S: 4042, 5085, 4743

Edeb Türkî Tal'at: 425, 897, 898

ez-Zekiyye Türkî: 276

Hûriye Hamdî: 270

Tirazî: 2792

27. Divan-ı Fitnat (1194 / 1780)

Kahire: Bulak Matbaası, 1252 /1836-37

51 s, 20 cm

Edeb Türkî Tal'at: 588

Edeb Türkî Halil Ağa: 15

A.Şarkî: 201

-
28. Divan-ı Fuzûlî (963 / 1556)
 -Kahire: Bulak Matbaası, 1254 /1838
 122 s, 22 cm
 Katalog: 2793
 Edeb Türkî Tal'at: 899
 Tırazî: 2793
 -Edeb Türkî Tal'at: 986 (Eserin Bulak Matbasındaki diğer baskısı h. 1256, 113 s, 26 cm)
 Tırazî: 2793
 -Edeb Türkî Tal'at: 1064 (Eser, Tebriz Çaphâne-i Ahuvend Molla Abdullah Matbaasında hicri, 1266'da basılmıştır. 145 s, 25 cm
 Tırazî: 2793
 -Edeb Türkî Tal'at: 1064
 Edeb Türkî: 206-30
 el-Gûrî (Gavrî) Şarkî: 105 – 1256
 Tırazî: 2793
 -h. 1256,
 Edeb Türkî Tal'at: 899
 Tırazî: 2793
 -h. 1268
 76+21+2+113 s. 26 cm
 Edeb Türkî Tal'at: 986
 Tırazî: 2793
29. Divan-ı Külliyyat-ı Fuzûlî, Mehmed bin Süleyman el-Bağdâdî (963 / 1556)
 İstanbul: Matbaa-i Mekteb-i Sanayi' h. 1291
 128, 231 s. 22 cm
 İçerilen eserler: Beng ü Bâde, Mektub, Sâkî-nâme, Gazeliyat, Leylâ vü Mecnûn hikâyesi
 S: 4573, 7714
 Tırazî: 2801
30. Divan-ı Fitnat, Zübeyde Bint-i Mehmed Es'ad bin İsmail bin İbrahim Ebu İshakzâde Şeyhü'l-İslâm (ö. 1780)
 -İstanbul: Takvimhâne-i Amire, taşbasma h. 1264
 51+38 s. 20 cm
 Edeb Türkî Tal'at: 588
 Edeb Türkî Halil Ağa: 15
 Âbidin Şarkî: 201

Tirazî: 2794

-İstanbul: Tasvir-i efkâr Matbaası, h. 1286

25+39 s. 20 cm.

Edeb Türkî Tal'at: 406, 517

Edeb Türkî Tal'at: 341

Edeb Türkî Kavala: 38

Tirazî: 2794

31. Divan-ı Fatin, Davud bin Hâlid Beg ö. h. 1283

İstanbul: İzzet efendi Matbaası h. 1288

60 s. 22 cm

S: 4555

Edeb Türkî: 81

Edeb Türkî Tal'at: 583

Hûriye Hamdî: 274

Tirazî: 2795

32. Divançe-i Fâzıl, Ahmed Fâzıl

İstanbul: Tanin Matbaası, 1329

152 s. 19 cm.

Devâvin-i Türkî: 1

Edeb Türkî Tal'at: 961

Hûriye Hamdî: 524

33. Divan-ı Fehmî, İbrahim Fehmi Beg bin Süleyman Paşa (ö. h. 1287 m. 1854)

h. 1287

70 s. 25 cm

Edeb Türkî Tal'at: 773 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ikinci bölümü)

Tirazî: 2796

34. Divan-ı Gâlib Leskofçalı Gâlib (1828-1876)

İstanbul: Matbaa-i Amire, h. 1335

158 s. 21 cm.

Edeb Türkî Tal'at: 462, 478

Hûriye Hamdî: 205

Tirazî: 2790

35. Divan-ı Garibî (A'ma Yusuf Erdebilî [XVIII. asır])

İstanbul: Matbaa-i Rızâ,

129s. 24 cm.

Edeb Türkî Tal'at: 269

Tırazî: 2791

36. Divan-ı Gülzâr, Celaleddin Hâfız Ahmed el-Sa'dî el-Havranî

İstanbul: Matbaa-i Amire h. 1284

147 s. 25 cm

ez-Zekiyye Türkî: 126

Tırazî: 2803

37. Divan-ı Hâfız Mehmed (Sebatü'd-din)

İstanbul: Mahmud Beg Matbaası, h. 1309, m. 1892

72 s. 25 cm

Edeb Türkî Tal'at: 535

Tırazî: 2740

38. Divan-ı Hakkî (İbrahim Beg Hakkı bin İsmail) ö. h. 1312

Hüdavendigâr Vilâyet Matbaası, 1292 m. 1875

55 s. 1 resim 24 cm

Edeb Türkî: 177

Edeb Türkî Tal'at: 354

39. Divan-ı Hâlet Efendi (Mehmed Said Hâlet)

İstanbul: Takvimhâne-i Amire Matbaası

71 s. 23 cm

ez - Zekiyye Türkî: 193

Edeb Türkî Tal'at: 1035

Tırazî: 2741

40. Divan-ı Halife (Azerîce)

Tebriz: h. 1273

124 s. 20 cm

Edeb Türkî: 178

Tırazî: 2749

41. Divan-ı Hâlim Giray Sultan (Halim Giray)

İstanbul: Takvim-i Vekâyî Matbaası h. 1257, m. 1801

59 s. 23 cm

Edeb Türkî. 82, 83

Edeb Türkî Tal'at: 924

Tirazî: 2747

42. Divan-ı Hâmî-i Amîdî (Dirbakırlı Hâmî) ö. h. 1160 m. 1747

İstanbul: Ceride-i Havadis Matbaası, h. 1272, m. 1854

138 s. 22 cm

Edeb Türkî Tal'at: 477

Tirazî: 2742

43. Divan-ı Hızır Ağazâde Said Beg (Hızır Ağazâde Said Beg)

-İstanbul: Matbaa-i Bâb-ı Ser-Askerî

36 s. 18 cm

ez-Zekiyye Türkî: 17

Edeb Türkî Tal'at: 914

Tirazî: 2748

-İstanbul: Kafesçi Sokağında Yeni Matbaa h. 1289, m. 1872

34 s. 20 cm

Tirazî: 2748

44. Divan-ı Haşim Efendi, (1717-1783) (Mustafa Hâşim el-Üsküdârî el-Celûfî)

-İstanbul: h. 1152 m.

156 s. 22 cm (Eserin sonunda tasavvufî makâlât bulunmaktadır)

Edeb Türkî Tal'at: 947

S: 7438

Tirazî: 2822

-İstanbul: 1252

156 s. 25 cm

S: 7735

-İstanbul:

109 s. 25 cm.

S: 7749

45. Divan-ı Haşmet (ö. 1182 / 1768-69)

Kahire: Bulak Matbaası 1257, m. 1841

62, 13, 78 s. 25 cm

Katalog no: 2743

Edeb Türkî: 31, 198, 350

S: 5102

Edeb Türkî Kavala: 5, 50 (Başka eserlerin birleştirildiği bir kitapta)

-
- Edeb Türkî Tal'at: 449, 503, 521
 Tırazî: 2743
46. Divan-ı Hikmet (Ahmed Arif Hikmet)
 İstanbul: Matbaa-i Amire, h. 1283
 268 s. 22 cm
 Edeb Türkî Kavala: 40
 Tırazî: 2745
47. Divan-ı Hilmî (Hilmî)
 İstanbul: Şevket Efendi Matbaası
 88 s. 24 cm
 Edeb Türkî Tal'at: 679
 Tırazî: 2746
48. Divan-ı Mehmed Ali Hilmî Dedebaba (ö. 1907)
 İstanbul: Dersaadet Matbaas, 1328
 128 s. 25 cm
 S: 7721
49. Divan ve Münşeât-ı Hilmî, Mehmed Emin (1831-1884)
 Trabzon: Vilayet Matbaası
 288 s. 24 cm
 Edeb Türkî: 251
 Edeb Türkî Tal'at: 705
 Tırazî: 2826
50. Divan-ı Hüdâyî, Aziz Mahmud Hüdâyî ö. h. 1038 m. 1628
 İstanbul: 1287
 126 s. 24 cm
 Edeb Türkî: 244
 Tırazî: 2823
51. Divan-ı Hüveydâ, Hüveydâ Çemyânî
 Berlin: 1902
 155 s. 22cm
 ez-Zekiyye Türkî: 165
 Tırazî: 2824
52. Divan-ı İffet (Mehmed Emin İffet Bursevî) ö. 1842
 İstanbul, Takvim-i Vekâyî Matbaası, (Seyyid Mehmed Nail tarafından bastırılmıştır.) h. 1257, m. 1841
-

102 s. 18 cm.

S: 4612 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ikinci bölümü)

Tirazî: 2786

53. Divan-ı İsmail Hakkı Bursevî (1063-1137 / 1653-1725)

Kahire: Bulak Matbaası 1257 /1871

161 s, 25 cm

Edeb Türkî: 37, 38, 351

İstanbul: 1288 h.

139 s, 24 cm

54. Divan-ı İsmet (Mehmed İsmet Şam Kadısı)

İstanbul: Dârü'l-Tabâ'a el-Umerâ, h. 1291

43 s, 22 cm

ez-Zekiyye Türkî: 79

Mecâmî Türkî Tal'at: 177 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ikinci bölümü)

Tirazî: 2784

55. Divan-ı İzzet, Hazân-ı Âsâr (Keçecizâde İzzet Molla) (1786-1789)

-Kahire: Bulak Matbaası, h. 1255, m. 1840

Bulunduğu yerdeki sayfa sayıları farklılık göstermektedir.

26 cm

Edeb Türkî: 209

S: 5427, 7492, 7639

Edeb Türkî Tal'at: 364, 526, 712

ez-Zekiyye Türkî: 300

Tirazî: 2783

-İstanbul: Takvim-i Vekâyî Matbaası, h. 1257

52s, 25 cm

Edeb Türkî: 59

ez-Zekiyye Türkî: 302

Edeb Türkî Tal'at: 931

S: 7566

Tirazî: 2783

56. Divan-ı Kadı Burhaneddin, Kadı Ahmed Burhaneddin el- Erzincanî (1345-1398)

İstanbul: Matbaa-i Amire h. 1338

61 s. 22 cm

Edeb Türkî Tal'at: 894

Tırazî: 2797

57. Divan-ı Kâmî el-Amedî, Mehmed Şaban el-Amedî (1805-1884)

Taşbasma, h. 1280, m. 1863

82 s. 19 cm

ez-Zekiyî Türkî: 147, 281

Tırazî: 2800

58. Divan-ı Kâzım, Kâzım İbrahim Paşa ö. h. 1307

İstanbul.

Eserin bulunduğu mecmuadaki sayfa sayıları değişkendir. 23 cm

Edeb Türkî: 78

Edeb Türkî Tal'at: 714

Tırazî: 2799

59. Divan-ı Kemâl Paşazâde, Şemseddin Ahmed bin Süleymân (1468-1534)

İstanbul: İkdâm Matbaası, h. 1313, m. 1895

189 s. 21 cm

Mecâmî Türkî Tal'at:189

Tırazî: 2802

60. Divan-ı Kuddûsî

İstanbul: Mahmud Beg Matbaası, h. 1289

219 s. 22 cm

Hûriye Hamdî 243 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ikinci bölümü)

Tırazî: 2798

61. Divan-ı Leylâ Hanım (Moralizâde)

Kahire: Bulak Matbaası, 1260, m. 1844

42, 59 s, 25 cm

Edeb Türkî: 84,

S: 4582, S: 4825

Edeb Türkî Tal'at: 615, 912

Hûriye Hamdi: 252

Tırazî: 2804

-Edeb Türkî Tal'at (İstanbul'da basılan 110 s, 25 cm): 901,

S: 4083

Hûriye Hamdi: 227,

el-Gûrî (Gavrî) Şarkî: 241

Tirazî: 2804

62. Divan-ı Mahmûd Celâleddin Paşa, Âsâr-ı Manzûme (Girid Vali Vekili)

Girid: Matbaa-i Vilayet-i Girid, h. 1311

131 s. 25 cm

Edeb Türkî Tal'at: 283

Tirazî: 2806

63. Divan-ı Mantıkî, Mantıkî (1594-1635) Gülzâr-ı Belâgat, Divançe-i Mantıkî

İstanbul: el-Hac Mehmed Salih Efendi Matbaası, h. 1284, m. 1867

24 s. 17 cm (Baş tarafı eksik)

ez-Zekiyye Türkî: 15 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ikinci bölümü)

S: 7590

Tirazî: 2808

64. Divan-ı Münif, Mustafa Münif bin Mehmed el-Antakî ö. h. 1156, m. 1742

96 s. 21 cm

Edeb Türkî: 69

Edeb Türkî Tal'at: 355

Tirazî: 2809

65. Divan-ı Müştak Efendi, Mustafa Müştak Efendi Bitlisî, ö. 1247

İstanbul: Takvimhâne-i Amire Matbaası, h. 1264

107 s. 27 cm

S: 4551

Edeb Türkî Tal'at: 520, 737, 1032

Tirazî: 2807

66. Divan-ı Muhibbî Sultan Süleyman bin Selim Han bin Bayezid Han, Kanûnî (1494-1566)

İstanbul: Matbaa-i Osmaniye (Hazırlayan Adile Sultan) h. 1308, m. 1891

236 s. 26 cm

S: 4271, 4506

Edeb Türkî Tal'at: 394, 720, 975

Edeb Türkî Kavalâ: 29

Hûrîye Hamdî: 251

Şi'r-i Teymûr: 1070

Tirazî: 2805

67. Divân-ı Nâbî / Nâbî (1052 - 1124 / 1642 – 1712).

-Kahire: Bulak Matbaası, 1124, 1257, m. 1841

Sayfa sayıları değişkendir. 25 cm

Edeb Türkî: 194

S: 5103, 7638

Edeb Türkî Tal'at: 211, 612

Tırazî: 2810

-Kahire: Bulak Matbaası, 1259

Edeb Türkî: 57

ez-Zekiye Türkî: 242

Tırazî: 2810

-İstanbul Şeyh Yahya Efendi Matbaası: 1292

S: 4546,

Edeb Türkî K: 19,

Huriye Hamdi: 276

Tırazî: 2810

68. Divan-ı Nâilî / Mustafa Nâilî (1077 - 1666 – 67)

Kahire: Bulak Matbaası, 1253 – 1837

125 s. 23 cm

Edeb Türkî: 32, 33

Edeb Türkî Tal'at: 381, 711

ez-Zekiyye Türkî: 353

Tırazî: 2811

69. Divan-ı Nazim (Divan-ı Belâgat) Nazim Yahyâ bin Abdullah el-Konstantinî el-Mevlevî
ö. h. 1139 m. 1227

İstanbul: h. Takvimhâne-i Amire Matbaası, 1257 m. 1841

500 s. 29 cm

Edeb Türkî: 179, 202

S: 4523, 7509, 7603

Edeb Türkî Tal'at: 383, 431, 783

Edeb Türkî Kavalâ: 26

Tırazî: 2817

70. Divan-ı Necmî, Ömer Necmî, ö.(1889)

İstanbul: Matbaa-i Es'ad Efendi, h.1287 m. 1284

20+25 s. 24 cm (Eserin baş tarafı Farsça olup ikinci bölüm Türkçedir.)

Tırazî: 2812

71. Divan-ı Nedim (Ahmed Nedim (1092 – 1143 / 1681 – 1730)

-Kahire: Bulak Matbaası, 1252 – 1254 / 1836 – 38)

59 – 107 s, 23 cm

Edeb Türkî: 53'ten 56'ya kadar

Edeb Türkî: 29

S: 4588

Edeb Türkî Tal'at: 347

Edeb Türkî Tal'at: 507 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ikinci bölümü)

Tirazî: 2813

-İstanbul: Ali Beg Matbaası, 1291

140 s, 25 cm

Edeb Türkî: 257

ez-Zekiyye Türkî: 124

Alâeddin Muhtar: 21

Tirazî: 2813

-İstanbul: İkdâm Matbaası, 1340,

374 s. 23 cm

İlâhî Hüseyin: 81

Tirazî: 2813

72. Divan-ı Nef'î (Ömer Nef'î) (ö. 1044 / 1634 – 35)

Kahire: Dârü't-Tıbbâti'l-Âmire Bulak Matbaası, 1252 (1836)

149, 39 s. 24 cm

el- Gûrî (Gavrî) Şarkî: 315

ez-Zekiyye Türkî: 118

Tirazî: 2819

-İstanbul: Ceride-i Havadis Matbaası, h. 2169

38+208 s. 24 cm

S: 4068

Edeb Türkî Tal'at: 739 – 778

Edeb Türkî Kavalâ: 30

Tirazî: 2819

73. Divan-ı Nesîb, Seyyid Mehmed Nesîb İki Yapraklızâde ö. h. 1204 m. 1790

İstanbul: 1261 m. 1846

28 s. 21 cm

Edeb Türkî Tal'at: 925

el-Gûrî (Gavrî) Şarkî: 180 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ilk bölümü)

Edeb Türkî Tal'at: 632 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın üçüncü bölümü)

Tırazî: 2814

74. Divân-ı Nesîmî, Seyyid İmamü'd-din Ömer Nesîmî ö. h. 820 m. 1417

-İstanbul: Matbaa-i Takvim-i Vekâyî h. 1260 m.1844

133 s. 25 cm

S: 4576, 7440

ez-Zekiyye Türkî: 357

Tırazî: 2815

-İstanbul: Tasvir-i Efkâr Matbaası h. 1286

186 s. 32 cm

Edeb Türkî: 61

ez-Zekiyye Türkî: 133

S: 7733

Tırazî: 2815

75. Divan-ı Nu'mân, Mâhir bin Osman Reşîdî el-Eğribozî Nu'mân Efendi

İstanbul: h. 1288

104 s. 24 cm

Edeb Türkî: 80

Tırazî: 2818

76. Divan-ı Neş'et Efendi (Süleyman Neş'et Efendi) (1148 – 1222 / 1735 – 1807)

Kahire: Bulak Matbaası, 1252 m 1837

90+49 s. 22 cm

Edeb Türkî: 208

ez-Zekiyye Türkî: 127

S: 7513, 7734

Tırazî: 2816

77. Divan-ı Niyâzî, (Niyâzî Mısrî) (1027 – 1105 / 1618 – 1694)

-Kahire: Bulak Matbaası, 1254, m. 1838

84 s. 23 cm

Edeb Türkî: 42,

ez- Zekiyye Türkî: 30

el- Hüseyinî Şarkî: 41

Tirazî: 2821

-Kahire: Bulak Matbaası, 1259

84 s. 23 cm

Edeb Türkî: 44 – 45

Tirazî: 2821

-Tab'ı Acemî: h. 1275

Huriye Hamdî: 233

-İstanbul: 1275

78 s. 24 cm

S: 7577

Tirazî: 2821

78. Divan-ı Osman, Nevres ö. h. 1293 m. 1876)

-İstanbul: Matbaa-i Amire, 1290, m.1873

328-334. sayfalar arası. 23 cm

Edeb Türkî Kavala: 23

ez-Zekiyye Türkî: 109

Âbidin Şarkî: 19

S: 4572 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın dördüncü bölümü)

Tirazî: 2784, 2820

-İstanbul,

334 s. 25 cm (Eserin son tarafı eksik)

Alâeddin Muhtar: 21 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ikinci bölümü)

Tirazî: 2820

79. Divan-ı Pertev (Pertev paşa) (1200 – 1253 / 1785 – 1837)

-Kahire: Bulak Matbaası, 1253, m. 1837

91 s. 22 cm

Edeb Türkî: 47 – 52

Mecâmî Türkî: 1

Edeb Türkî Tal'at: 545

Tirazî: 2735

- (Divan-ı Sultânü'ş-Şu'arâ ve Şeyhü'l-Zerefâ A'nî Bih Pertev Paşa)

İstanbul: Bâb-ı Hazret-i Seraskeriyye Matbaası, 1256

130 s. 21 cm

Edeb Türkî: 969

Edeb Türkî Tal'at: 1052

ez – Zekiyye Türkî: 91

Tırazî: 2735

80. Divan-ı Râgıp (Râgıp Mehmed Paşa) (1110 – 1176 / 1698 – 1763)

Kahire: Bulak Matbaası, 1253, m. 1837

122, 61 s. 24 cm

Edeb Türkî: 208

S: 4562 – 4584

Edeb Türkî Tal'at: 427 – 525

Tırazî: 2755

81. Divan-ı Rif'at Efendi, (Rifat Efendi) (ö. 1246 / 1830)

Kahire: Bulak Matbaası, 1254, m. 1838

52, 25 s. 24 cm

Edeb Türkî: 119 – 199

S: 4575

82. Divan-ı Râgıp (Mehmed Ragıp bin Mehmed Şevkî, (Sultânü's-Şu'ara ve Şeyhü'l – Vüzerâ Ragıp Mehmed Paşa) (1110 – 1176 / 1698 – 1763)

Kahire: Bulak Matbaası, 1253, m. 1836

21, 122 s. 23 cm

Edeb Türkî: 207 – 261

S: 4562 – 4584

Edeb Türkî Tal'at: 467 – 525

83. Divan-ı Râmiz (Abdullah Ramiz Paşa) (1770-1812)

(Esbak Kapudan-ı Deyâ Müteveffâ Râmiz Paşa Merhumun Der-Dest Olan Âsârıdır)

İstanbul: Tophâne-i Âmire Matbaası, h. 1263 m. 1847

13 s. 17 cm

Mecâmî Türkî Tal'at: 204

(Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın altıncı bölümü)

Tırazî: 2756

84. Divan-ı Rasim (es-Seyyid Ahmed Rasim Üsküdarî) ö. 1853

İstanbul: el-Hac Halil Efendi Taş Tezgahı, 1272, m. 1856

102 s. 22 cm

el-Gûrî (Gavrî) Şarkî: 91

Tırazî: 2754

85. Divan-ı Refî-i Kâlâyî (Mehmed Emin Kâlâyî) ö. 1237

İstanbul: Fatih Matbaası, h. 1284 m. 1887

141 s. 23 cm

Edeb Türkî Tal'at: 400

Tirazî: 2759

86. Divan-ı Rıza (Mustafa Rıza Efendi Neccarzâde [Şeyh Rıza])

-İstanbul: Matbaa-i Amire, 1262, m. 1846

264 s. 30 cm

Edeb Türkî: 258

S: 4266

Edeb Türkî Kavalâ: 9

Tirazî: 2757

87. Divan-ı Rif'at (Ebubekir Rif'at Efendi) ö. 1830

Kahire: Bulak Matbaası, 1254 m. 1838

52+25 s. 24 cm

Edeb Türkî: 119, 199 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ikinci bölümü)

S: 4575

Edeb Türkî Tal'at: 382

Hûriye Hamdî: 506 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ikinci bölümü)

Tirazî: 2758

88. Divan-ı Sabrî Şâkir (Sabri Mehmed Şerif) ö. 1296 m. 1645

İstanbul: el-Cevâ'ib Matbaası, 1296, m. 1879

163 s. 21 cm

Edeb Türkî Tal'at: 343, 518, 580, 664, 953

Edeb Türkî Tal'at: 444 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ikinci bölümü)

Tirazî: 2774

89. Divan-ı Sabrî (seyyid Mehmed Emin) ö. h. 1229, m. 1813

Bursa: Hüdavendigâr Vilayet Matbaası, h. 1292, m. 1875

80 s. 25 cm

Tirazî: 2773

90. Divan-ı Sâmi (Arpa Eminizâde Sâmi) (ö. 1146 /1733 – 1734)

Kahire: Bulak Matbaası, 1253 m. 1837

104, 47, 67 s. 25 cm

Edeb Türkî: 73

S: 4547

ez-Zekiyye: 308 – 349

Edeb Türkî Kavala: 127

Edeb Türkî Tal'at: 478 – 500 – 937

Tırazi:2760

91. Divan-ı Selâmî (Şeyh Mustafa Selâmî) ö. h. 1288, m. 1813

İstanbul: Şeyh Yahya Efendi Matbaası, h. 1270

2012 s. 24 cm

Edeb Türkî Tal'at: 764

Hûriye Hamdî: 236

Tırazi: 2723

92. Divan-ı Senih (Senih Mevlevî

İstanbul: Takvimhâne-i Âmire h. 1275

134 s. 22 cm

Edeb Türkî Tal'at:317

Tırazi: 2765

93. Divan-ı Seyyid Seyfullah Kasım (Seyyid Seyfullah ibn-i Nizameddin) ö. 1010, 1601-1602

İstanbul: Seyyid Mehmed Tahir Nedim, Şeyh Yahya Efendi Matbaası, 1288

190 s. 23 cm

Edeb Türkî: 241, 242

Edeb Türkî Tal'at: 691

S: 7626

Tırazi: 2766

94. Divan-ı Sezâyî Gülşenî (Sezâyî-i Gülşenî) (1080 – 1151 / 1669 – 1738)

-Kahire: Matbâtü'l-Bulak (Bulak Matbaası), 1256 m. 1840

11, 135 s. 25 cm

Edeb Türkî: 40 – 205

Hûriye Hamdî: 262 (Son kısmı eksik)

-İstanbul: 1151

159 s. 24 cm

S: 7511

-İstanbul: Tophane-i Amire Matbaası h. 1294

167 s. 24 cm

S: 7623

Tırazi: 2762

-
95. Divan-ı Sultan Beyazıd-ı Sâni (Sultan II. Beyazıd) ö. 918
İstanbul: Takvim-i Mehmed Fuad, Dersaadet Matbaa-i Osmânîyye h. 1307
108 s. 18 cm
S: 7489
Tirazî: 2764
96. Divân-ı Sultân Veled (Türkî – Türkçe Divânı) (Sultan Veled Çelebi) (ö.h. 1160)
(Muallim Rif'at'ın tashihiyle)
İstanbul: Matbaa-i Amire, 1341 (Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekaleti Neşriyatından)
132 s. 24 cm
S: 6469
Tirazî: 2738
97. Divan-ı Surûrî (Surûrî) (1165 – 1229 / 1752 – 1814)
Kahire: Bulak Matbaası, 1255, m. 1839
322, 76, 55 s. 26 cm
Edeb Türkî: 41, 204
ez - Zekiyye: 299
Edeb Türkî Tal'at: 348
Tirazî: 2761
98. Divan-ı Şâkir (Şâkir Ahmed Paşa) ö. 1236
İstanbul: h. 1269 ciltli,
24 cm
S: 4036
Tirazî: 2767
99. Divan-ı Şeref Hanım (Şeref hanım) ö. 1861
-İstanbul: Matba-i Amire, h. 1284
115, 135 s. 25 cm
ez-Zekiyye: 125
Edeb Türkî Tal'at: 274
S: 7598, 7687
Tirazî: 2768
-İstanbul: Şeyh Yahya Efendi Matbaası, 1292
168, 175 s. 24 cm
S: 7553
Hûriye Hamdi: 257

Tırazî: 2768

100. Divan-ı Şem’î, Şem’î el-Pirizrenî

İstanbul: 1289

64 s. 24 cm

S: 7555

101. Divan-ı Şem’î (Mevlevî Şem’î el-Konevî) ö. 1841

İstanbul: h. 1289

64 s. 23 cm

Edeb Türkî: 79

Edeb Türkî Tal’at: 875

Tırazî: 2769

102. Divân-ı Şeyh Gâlib (Muhammed Es’ad bin Mustafa Reşid bin Muhammed el – Konstantinî el- Rûmî Şeyh Muhammed Gâlib Dede) (1171 – 1213 / 1757 – 1799)

Kahire: Bulak Matbaası, 1252 m. 1836

124, 164, 92 s. 25 cm

Edeb Türkî: 58, 195

ez-Zekiyye Türkî: 111

Edeb Türkî Kavala: 20

Edeb Türkî Tal’at: 567, 613, 938

Tırazî: 2771

103. Divan-ı Şeyhî (Mustafa) ö. 1819

İstanbul: Necib Efendi Matbaası, 1291, m. 1874

63 s. 22 cm

Mecâmî Türkî Tal’at: 261 (Başka eserleri de içeren mecmuanın dördüncü bölümü)

Edeb Türkî Tal’at: 466

Hûriye Hamdî: 602 (Başka eserleri de içeren mecmuanın üçüncü bölümü)

Tırazî: 2772

104. Divan-ı Şinâsî (İbrahim Şinasî İstanbulî) ö. 1288

İstanbul: el-Konstantiniyye Matbaa-i Ebuzziya, h. 1310 m. 1892

118 s. 16 cm

Edeb Türkî Tal’at: 1013

Tırazî: 2770

105. Divançe-i Tecellî, (Bî-Nukat Divançe-i Tecellî) Abdülkadir Tecelli ö. m. 1689

İstanbul: Süleyman Efendi Matbaası 1290

22 s. 21 cm.

Edeb Türkî Tal'at: 1042

Edeb Türkî Tal'at: 979 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın yedinci bölümü)

Tirazî: 2830

106. Divançe-i Süleyman Fehim

İstanbul: h. 1262

49 s. 19 cm

ez-Zekiyye Türkî: 32

107. Divançe-i Tevfik (Tevfik Çerkes Şeyhzâde)

108. Divan-ı Türâbî (Türâbî Sinobî Emirzâde Efendi)

- İstanbul: Tophâne-i Âmire Matbaası, 1294 (1877)

127 s. 23 cm

Edeb Türkî Tal'at: 439

Tirazî: 2736

109. Divan-ı Türkî (Türkçe Divan)

Tebriz: Matbaa-i Aka Mirzâ Muhammed, h. 1273

134 s. 23 cm

Edeb Türkî Tal'at: 676

Tirazî: 2737

110. Divan-ı Vâsıf-ı Enderûnî (Gülşen-i Efkâr) (ö. 1240 / 1834)

- Kahire: Bulak Matbaası, h. 1257, m. 1841.

130 s, 27 cm

S: 4505, 4557, 5172

Edeb Türkî: 82

Edeb Türkî Tal'at: 302, 939, 990

ez-Zekiyye Türkî: 244

Hûrîye Hamdî: 256

Tirazî: 2825

- İstanbul: Takvim-i Vekâyî Matbaası, 1257

371 s, 32 cm

Edeb Türkî: 70, 71

Edeb Türkî Tal'at: 437, 768

ez-Zekiyye Türkî: 163

Hûrîye Hamdî: 264, 279

Tirazî: 2825

- İstanbul: 1285
 144+168 s, 24 cm
 S: 4559
 Edeb Türkî Tal'at: 524,
 Tırazî: 2825
 111. Divançe-i Vecdî
 İstanbul: Asır Kütüphanesi Sahibi Kirkor, h. 1308 m. 1891
 64 s. 14 cm
 Mecâmî Türkî Tal'at: 223
 Tırazî: 2834
 112. Divançe-i Vak'anüvis Ahmed Lütfî
 İstanbul: Dersaadet Mahmud Beg Matbaası, 1302
 100 s. 20 cm
 Edeb Türkî Tal'at: 596
 113. Divan-ı Vehbi, Sünbülzâde Mehmed Vehbi, ö. 1809
 Matbaa-i Bulak: h. 1253 m. 1837
 20, 17, 43, 131, 16, 97 s. 25 cm.
 Edeb Türkî: 25, 34
 S: 5078
 Edeb Türkî Tal'at: 573
 Edeb Türkî Kavala: 32 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın üçüncü bölümü)
 ez-Zekiyye Türkî: 246
 Tırazî: 2827
 114. Divan-ı Yahya, Yahyâ bin Zekeriya bin Bayram, (Osmanlı Şeyhülislâmı)
 İstanbul: Âsâr-ı Müfide Kütüphanesi 1334
 334 s. 21 cm.
 Edeb Türkî Tal'at: 461
 Hûriye Hamdî: 206
 Tırazî: 2829
 115. Divan-ı Yavuz Sultan Selim
 İstanbul: A. Asadoryan Şirket-i Mürebbiye Matbaası 1306
 92 s. 17 cm
 Edeb Türkî Tal'at: 964 (Diğer eserleri de ihtiva eden mecmuanın ilk bölümü)
 Tırazî: 2828

116. Divân-ı Zâtî (Süleyman Zâtî) ö. h. 1151

İstanbul: 1279

89 s. 22 cm

Hûrîye Hamdî: 232

Tirazî: 2751

117. Divan-ı Zekâyî (Mustafa Zekâyî) ö. h. 1151

İstanbul: Mehmed Ali Beg Matbaası, h. 1258

88 s. 21 cm

Edeb Türkî Tal'at: 996

İlhamî Hüseyin: 78

Tirazî: 2753

118. Divan-ı Zihnî (Zihnî Çermikî)

İstanbul: Tatyos Divitçiyen Matbaası, 1291, m.1874

91 s. 24 cm

ez-Zekiyye: 194

Edeb Türkî Tal'at: 993

Mecâmî Türkî Tal'at: 226 (Birden fazla eseri ihtiva eden mecmuanın üçüncü kitabı)

Sonuç

Mısır'da bulunan el yazması binlerce ciltlik eserin yanı sıra ülkede matbu olarak da sayıları binlerle ifade edilecek çoğunlukta matbu eser bulunmaktadır. Darü'l-Kütübü'l-Kavmiyye (Mısır Milli Kütüphanesi), Egyptian National Library'da yoğun olarak toplanan basma eserlerin büyük çoğunluğu Kahire'deki Bulak Matbasında basılan eserlerden oluşmaktadır. Mısır'da Kavalalı Mehmed Ali Paşa ve soyundan gelen devlet yöneticileri yazma ve matbu eserlere çok değer vermişlerdir. Kavalalı Mehmed Ali Paşa sülalesinin yanı sıra onlarla birlikte çalışan devletin diğer yöneticileri de aynı şekilde kitaba değer vermişlerdir.

Mısır'daki yazma ve matbu eserlerin muhafazası için çağın her döneminde modernleştirilen bir kütüphane Darü'l-Kütübü'l-Kavmiyye (Mısır Millî Kütüphanesi, Egyptian National Library) kurulmuştur. Matbu ve yazma eserler çoğunlukla bu kütüphanede bulunmaktadır. Bu kütüphanenin dışında da Türkçe matbu ve yazma eserlerin olduğu değişik kütüphaneler bulunmaktadır. Ancak eserlerin yoğunlukta olduğu ve bakımlarının iyi yapıldığı kütüphane söz konusu bu kütüphanedir. Buradaki yazma ve matbu eserler hakkında katalog çalışmaları yapılmıştır.

Klasik Türk edebiyatının önemli eserleri olan divanların yazma nüshalarının yanı sıra matbu nüshaları da bu kütüphanede bulunmaktadır. Kütüphanedeki matbu nüshaların bilinmesi Klasik Türk edebiyatı çalışmaları açısından önemlidir. Bu bağlamda Avrupa ülkeleri başta olmak üzere pek çok ülke matbu eserlerini internet ortamında ulaşımına açmıştır. Bu da araştırmacılar açısından kolaylık sağlamaktadır. Bu durum şu an için Mısır'daki kütüphaneler için söz konusu değildir. Umarız ki bu ülkenin kültürel zenginliği olarak değerlendirdiğimiz matbu eserler internet ortamında ulaşımına açılsın. Bu çalışmada Mısır Millî Kütüphanesinde bulunan Türkçe matbu divanlar bulundukları yerlerle birlikte tanıtılmıştır.

Kaynakça

- Eymen, F. S. (1996). Dârü'l-Kütübü'l-Miriyye Tarihuhu Tatavvuruhu, Kahire: Dârü'l-Arabiyye Li'l-Kitab.
- İhsanoğlu, E. (2006). Mısır'da Türkler ve Kültürel Mirasları. İstanbul: IRCICA Yay.
- İhsanoğlu, E., Aynur, H. (2003). Yazmadan Basmaya Geçiş, Osmanlı Basma Kitap Geleneğinin Doğuşu, (1729-1848), İstanbul: Osmanlı Araştırmaları XXII, Prof. Dr. Nejat Göyünç'e Armağan I, s. 219-255.
- İpekten, H.; İsen M. (1997). Basılı Divanlar Kataloğu, Ankara: Akçağ Yay.
- Kalyon, A.; Kalyon F. (2015). Mısır'daki Türkçe Elyazmaları Hakkında Görüşler. International Journal of Languages' Education and Teaching (3), 1-10, <https://doi.org/10.18298/ijlet.537>
- Kut, Turgut, "Bulak", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/bulak#2-bulak-matbaasi> (09.08.2019).
- Tirazî, Nasrullah Mübeşşir. (1982-1983). Fihris el-Matbu'at el-Türkiyye el-Osmaniyye, I-IV. c. Kahire: el-Heyet el-Mısriyye el-Amma li'l-Kitab.